

Posudek na bakalářskou práci

Název: Profesní identita učitelek romských dětí v sociálně vyloučené lokalitě

Autorka: Anna Rohlíčková

Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova, Praha, 2022, 59 s.

Tématem bakalářské práce Anny Rohlíčkové se stala otázka konstrukce profesní identity učitelek, které vyučují na základní škole ve vyloučené lokalitě. Autorku zajímalo, skrze jaké kategorie vyjednávají svoji pozici v profesi a vztah k ní a jak se s ní identifikují. Terénem se stala vybraná základní škola ve vyloučené lokalitě, resp. učitelky, které zde učí, nebo učily. Metodou tvorby dat se staly polostrukturované rozhovory.

Promyšlení zvoleného tématu autorka rámuje problematikou postavení Romů ve společnosti a vzdělávání Romů. Tyto kapitoly v podstatě přibližují jeden z kontextů, který se podílí na konstrukci profesní identity učitelek v ZŠ ve vyloučené lokalitě. V rámci této kapitoly se autorka snažila nastínit prekaritu postavení Romů ve společnosti i specifika ve vzdělávání Romů. Nicméně nechává na čtenáři, aby si domyslel, jak se tyto kontexty mohou propsat do profesní identity. V rámci obhajoby, by tedy autorka mohla argumentovat, proč dané pasáže zařadila do studie, která se týká profesní identity učitele. Naopak nelze pochybovat o tom, že kapitoly o identitě a profesní identitě jsou zvoleny vhodně.

Samotný výzkum je velmi zdařilý, byť nebyl zcela snadný. Ačkoliv vstup autorky do terénu byl podpořen faktem, že badatelka je z učitelké rodiny, která má kontakt na učitele ve vybrané škole, ne všichni oslovení/é informátoři/rky chtěly poskytnout rozhovor. V rámci obhajoby bychom mohli diskutovat, jaké důvody odrazovaly učitele od spolupráce. Anna Rohlíčková však dokázala, i díky své sociální síti, posléze získat souhlas pěti učitelek. Důvěra mezi badatelkou a informátory, pak přispěla k vstřícnému a otevřenému přístupu informátorek a autorka vytvořila velmi dobrá data.

V kapitole věnované popisu a interpretaci dat se posléze autorka věnuje konstrukci profesní identity učitelek, působící na ZŠ ve vyloučené lokalitě. Ukazuje, že učitelky vztahují svoji identitu jednak k akademickému poli, resp. k pregraduálnímu studiu učitelství, jednak k vztahu k dětem a jejich rozvoji. Zkušenost pedagogické práce na základní škole ve vyloučené lokalitě pak k těmto výchozím definičním rámcům přidávají další. Autorka identifikuje a popisuje reflexi specifické zkušenosti a způsoby, jak učitelky argumentují svoji pozici v profesi. Tento text je velmi poctivý, řazený ad hoc podle různých témat. Přičemž z výkladu jednoznačně plyne, že učitelky na jednu stranu vnímají prekaritu svojí profese: jejich pracovní zařazení na ZŠ ve vyloučené lokalitě, z nich dělá učitelky, které nemusejí prokazovat svoje kompetence, protože o danou pozici nikdo nestojí, žáci nejsou standardními žáky, rodiče nejsou proškoleně orientovanými a spolupracujícími rodiči, nemohou učit tak, jak by chtěly, okolí je jako učitele neoceňuje, stát nevytváří dostatečné a efektivní podpory, pohybují se v nebezpečném prostředí. Na druhou stranu si sami konstruují uznání, formulují, že disponují postojem a dovednostmi, které jim umožňují v profesi uspět: vydržet, sám si poradit, nemít předsudky, nabízet jiné typy péče a podpory jedincům, individuální přijetí učitele jako osobnosti (nikoliv status), podpora etnoemancipačního procesu. Profesní identita je zde tedy konstruována na rozporu odmítání okolím versus sebepotvrzováním navzdory okolí. Jedním z východisek je etnicizace problému, etnicita pojmenovává problém a vyvazuje učitelky ze selhání. Bylo by jistě zajímavé vyzdvihnout v rámci obhajoby (pokud to nezazní v představení práce), jak se zde etnická identita váže k identitě profesní, což je ale nad rámec předkládané práce.

Formální stránky: Práce by si zasloužila korekturu. Poněkud nešťastné vidím průběžné číslování, které jak v teoretické, tak empirické části začíná od jedničky, není průběžný. Trochu nesrozumitelné je i odkazování na kapitoly v textu 4.2. (s. 49). Vhodnější by bylo odkázat na autory myšlenek.

Práce splňuje podmínky kladené na tento typ práce. Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím velmi dobře.

V Praze 19. 9. 2022

Dana Bittnerová